

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету

Калинич І.В./
«31» серпня 2020 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Ужгород – 2020

Назва курсу	Глобальні екологічні проблеми
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Бобок І.С.
Профайл викладачів	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/user/profile.php?id=232&showallcourses=1
Е-mail	iryna.bobok@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/user/view.php?id=232&course=979&showallcourses=1
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредити / 90 годин
Обсяг курсу	Денна форма навчання: 44 год. аудиторних, 26 год. лекцій, 18 год практичних, 46 год. СРС; Заочна форма навчання: 20 год. аудиторних, 12 год. лекцій, 8 год. практичних, 78 год. СРС
Формат курсу	Очний, комбінований
Анотація до курсу	Курс «Глобальні екологічні проблеми» формує систему знань з теорії та практики глобальної екологічної співпраці країн. Зокрема, регламентує відносини людини з природою, міжнародний екологічний моніторинг. Для студентів природничо-географічних та суміжних спеціальностей, зокрема спеціальності 106 «Географія». Завдання курсу: сформулювати глибокі знання щодо розвитку глобальної екологічної кризи біосфери та геосфери в цілому внаслідок перебігу природних процесів та антропогенного впливу на навколишнє природне середовище, основних напрямків наукового та практичного вирішення екологічних проблем.
Ключові слова	Глобальні екологічні проблеми, глобалістика, екологія, екологічна криза, навколишнє середовище
Мета та цілі курсу	Курс «Глобальні екологічні проблеми» має на <i>мети</i> ознайомлення студентів з глобальними екологічними проблемами сьогодення: демографічною кризою, змінами клімату, збідненням біорізноманіття, забрудненням Світового океану, атмосфери та ґрунту, опустелюванням суші, деградацією орних земель, кризою запасів питної води на планеті тощо, які впливають на стан навколишнього середовища України; участь держави у глобальному екологічному русі. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: Загальні компетентності: ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

	<p>суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.</p> <p>ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.</p> <p>ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.</p>	
<p>Пререквізити курсу</p>	<p>ОК 1.3. Філософія</p> <p>ОК 2.2. Загальне землезнавство</p> <p>ОК 2.4. Геологія загальна та історична</p> <p>ОК 2.5. Метеорологія та кліматологія</p> <p>ОК 2.6. Загальна гідрологія</p> <p>ОК 2.7 Основи картографії</p> <p>ОК 2.14 Основи екології</p> <p>ОК 2.16. Фізична географія материків та океанів</p> <p>ОК 2.18 Фізична географія та природно-ресурсний потенціал України</p> <p>ОК 2.27 Географія населення з основами демографії</p>	
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії філософії та географічних дисциплін – загального землезнавства, екології, метеорології та кліматології, геології, геоморфології, гідрології, географії населення.</p> <p>Вміти користуватися фаховою літературою і статистичними даними для обробки та аналізу географічної інформації. Вміння працювати з різними джерелами географічної інформації, збирати дані.</p> <p>Вміти користуватися та широко використовувати на практиці геоінформаційні технології, картографічний матеріал. Складати тематичні карти.</p> <p>Знати та пояснювати склад і будову географічної оболонки Землі, її складових. Характеризувати процеси, що відбуваються в ній. Розуміти історію виникнення складових ГО.</p> <p>Аналізувати склад і будову природних і соціальних сфер відповідно до обраної спеціалізації «Географія», у часі й просторі. Визначати екологічну ємність та екологічний слід, водний слід; розраховувати забруднення водних, атмосферних та ґрунтових ресурсів; розраховувати втрати біоресурсів</p> <p>Знати і пояснювати: причини виникнення демографічної кризи на планеті; основні причини глобальних змін клімату та їх динаміку; основні фактори забруднення навколишнього природного середовища; етапи біологічної еволюції та біорізноманіття, їх характеристики; темпи, наслідки та прогнози шостого вимирання біоти; основні</p>	<p>ПРН 1.</p> <p>ПРН 5.</p> <p>ПРН 6.</p> <p>ПРН 7.</p> <p>ПРН 9.</p> <p>ПРН 13.</p>

	<p>екологічні заходи із збереження різноманіття живих та неживих природних компонентів; причини та наслідки енергетичної кризи цивілізації; джерела альтернативної енергетики; концепцію сталого розвитку та її екологічні засади. Виокремлювати «критичні точки» у змінах стану довкілля; розставляти пріоритети при аналізі екологічного стану, ранжувати екологічні проблеми за ступенем їх небезпеки та впливу на людину; розробляти природоохоронні заходи для збереження біорізноманіття. Вміти оцінювати наслідки знеліснення, опустелювання та інших деградаційних явищ, наслідки антропогенного забруднення біосфери</p>				
	<p>Знати глобальні проблеми людської цивілізації та навколишнього середовища; аналізувати глобальні, регіональні та локальні екологічні проблеми. Знати і пояснювати глобалістику екологічних криз і катастроф, їх регіональні прояви.</p>			ПРН 14.	
<p>Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Традиційні лекційно-семінарські заняття з поєднанням інтерактивних форм (за можливості): групове обговорення, моделювання наукових проблем та їх розв'язання, мозковий штурм, демонстрація відеоматеріалів професійного спрямування</p>				
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Інтерактивна дошка, проектор, комп'ютер, навчально-методичні комплекси</p>				
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Вид діяльності здобувача вищої освіти</p>	<p>Модуль 1</p> <p>Кількість Максимальна кількість балів (сумарна)</p>		<p>Модуль 2</p> <p>Кількість Максимальна кількість балів (сумарна)</p>	
	<p>Практичні (семінарські) заняття</p>	<p>5</p>	<p>35</p>	<p>4</p>	<p>28</p>
	<p>Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні / Письмове тестування при тематичному оцінюванні</p>	<p>2</p>	<p>20</p>	<p>2</p>	<p>20</p>
	<p>Презентація</p>	<p>1</p>	<p>10</p>	<p>1</p>	<p>10</p>
	<p>Виступ з доповіддю</p>	<p>1</p>	<p>5</p>	<p>2</p>	<p>7</p>
	<p>Модульна контрольна робота</p>	<p>1</p>	<p>30</p>	<p>1</p>	<p>30</p>
	<p>Разом</p>		<p>100</p>		<p>100</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Підсумковий контроль: залік у формі усної перевірки знань – відповідей на питання, що додаються у кінці робочої програми.</p>				
<p>Зміст курсу</p>	<p>Лекції: Тема 1. Глобалістика як наука. Тема 2. Глобалізація. Аспекти глобалізації. Тема 3. Історія розвитку глобалістики. Основні концепції глобалістики. Тема 4. Римський клуб. Тема 5. Земля як система. Тема 6. Глобальні проблеми людства. Тема 7. Ресурсні та інші проблеми людства. Тема 8. Суспільство і природа. Тема 9. Глобальні та регіональні екологічні проблеми. Тема 10. Природні проблеми людства.</p>				

	<p>Тема 11. Проблема воєн і тероризму як рушійної сили екологічних катастроф.</p> <p>Тема 12. Головні екологічні проблеми України.</p> <p>Тема 13. Шляхи розв'язання глобальних екологічних проблем.</p> <p>Практичні:</p> <p>Тема 1. Історія взаємодії людини і природи, планетарні масштаби негативних наслідків</p> <p>Тема 2. Екологічний стан геосфери Землі</p> <p>Тема 3. Екологічний стан природного навколишнього середовища в регіонах світу</p> <p>Тема 4. Екологічні проблеми Світового океану</p> <p>Тема 5. Екологічні проблеми, зумовлені стрімким розвитком новітніх технологій.</p> <p>Тема 6. Деградація та знищення природних екосистем планети.</p> <p>Тема 7. Екологічна проблема утилізації відходів.</p> <p>Тема 8. Екологічні проблеми України та Закарпаття.</p> <p>Тема 9. Шляхи та перспективи покращення екологічного стану географічної оболонки.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джигирей В.С. та ін. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища. Навчальний посібник. - Львів: Афіша, 2004. – 272 с. 2. Жирицкий А. К., Меркушин В. И. Новиков Р. А., Глобальные экологические проблемы. - М.: Мысль, 1988. - 302 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічна енциклопедія : у 3 т. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2006. – Т. 1: А–Е. – 430 с. 2. Морозова В.Н. Мировая экологическая политика и международное экологическое сотрудничество [учебно-методическое пособие для вузов] / Морозова В.Н.- Воронеж: Издательско-полиграфический центр Воронежского государственного университета, 2007. 3. Паулі Г. Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Фонд: Богдана Гаврилишина, 2012. - 353 с.
<p>Інформаційні ресурси</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічні проблеми сучасності. - Режим доступу: http://library.kr.ua/bookexhibit/ekol.html 2. На межі катастрофи. П'ять найбільших екологічних проблем України. – Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/articles/2019/10/22/7229683/ 3. Center for Earthquake Research and Information, The University of Memphis. 100% Chance of an Earthquake Today. - Режим доступу: http://www.ceri.memphis.edu/public/eqtoday.shtml. 4. Environmental statistics and accounts in Europe // Eurostat Statistical books.- 2010 edition.- Publications Office of the European Union, 2010 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?n?p_product_code=KS-32-10-283. 5. EU action against climate change. EU Leading global action to 2020 and beyond.- European Commission [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/70/en.pdf
<p>Питання для підсумкового контролю</p>	<p>Критерії виділення глобальних проблем. Глобалізація. Аспекти глобалізації: політичний, економічний, культурний, екологічний. Глобалізація як основна тенденція розвитку сучасної світової системи.</p>

Антиглобалізація. Історія розвитку глобалістики. Умови формування глобалістики. Основні концепції глобалістики. Римський клуб: історія створення, мета, завдання, досягнення. Доповідь «Come on!», присвячена 50-річчю діяльності клубу. Земля як система. Системний підхід. Природні та соціальні системи. Глобальні проблеми людства. Основні глобальні проблеми сучасності. Демографічна проблема. Продовольча проблема. Ресурсні проблеми. Енергетична криза людства та шляхи її вирішення. Використання альтернативних джерел енергії. Глобальні екологічні проблеми. Причини екологічної кризи. Екологічна криза. Екологічна безпека. Географія екологічно нестійких регіонів світу. Проблема збереження озонового шару. Проблема глобального потепління. Проблема прісної води. Проблема опустелювання. Проблеми раціонального освоєння Світового океану й космічного простору. Проблема воєн і тероризму як рушійної сили екологічних катастроф. НТП, нанотехнології, біо- та генна інженерія – виклик стабільності екорівноваги. Головні екологічні проблеми України. Екологічна свідомість населення та проєкологічна поведінка – гарант збереження екологічно «чистого» стану навколишнього середовища. Шляхи розв'язання глобальних екологічних проблем. Сучасні концепції вирішення глобальних проблем: технологічного оптимізму, екологічного песимізму, екологічної та ін. Міжнародні організації та їх роль у вирішенні глобальних проблем. Роль держав та України у вирішенні глобальних викликів і загроз.